
LIETUVOS RESPUBLIKOS
VALSTYBĖS SAUGUMO
DEPARTAMENTAS

2017 M.
VEIKLOS ATASKAITA

APIE DOKUMENTĄ

Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento (toliau – VSD, Departamentas) veiklos ataskaitos tikslas – informuoti visuomenę, kaip buvo įgyvendinami Žvalgybos įstatyme numatyti VSD veiklos tikslai ir uždaviniai – rinkti informaciją apie rizikos veiksnius, pavojus ir grėsmes, teikti ją nacionalinį saugumą užtikrinančioms institucijoms ir šalinti šiuos rizikos veiksnius, pavojus bei grėsmes.

Veiklos ataskaita yra rengiama remiantis Lietuvos Respublikos žvalgybos įstatymu. Joje pateikiama tik ta informacija, kurios atskleidimas nepakenks vykdomiems tyrimams ar Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo interesams.

INFORMACIJOS RINKIMAS IR TEIKIMAS

2017 m. Departamentas žvalgybos ir kontržvalgybos tyrimus vykdė vadovaudamasis Valstybės gynimo tarybos tvirtinamais Žvalgybos informacijos poreikiais. Tyrimų metu buvo renkama informacija apie priešišką užsienio valstybių žvalgybos ir saugumo tarnybų veiklą, neigiamą poveikį Lietuvos Respublikos ekonominiams interesams keliančius procesus, grėsmes šalies konstitucinei santvarkai. Informacija buvo renkama ir apie regione vykstančius politinius, ekonominius ir socialinius procesus, kurie gali paveikti Lietuvos nacionalinio saugumo situaciją ir interesus.

2017 m. vykdydamas tyrimus Departamentas teismo sankcionuotus veiksmus atliko 2001 (2016 m. – 1948) asmens atžvilgiu. Iš jų 1046 buvo ne Lietuvos Respublikos piliečiai (2016 m. – 1040), 955 – Lietuvos piliečiai (2016 m. – 874), 22 – juridiniai asmenys (2016 m. – 34).

Surinktos informacijos pagrindu Departamentas iš viso parengė apie 400 skirtingo pobūdžio žvalgybos produktų. Jų adresatai – aukščiausieji valstybės vadovai, nacionalinį saugumą

užtikrinančios valstybės institucijos. Didžiąją produktų dalį sudarė Departamento kasdien rengiamos žvalgybos apžvalgos. Analitinės ir informacinės pažymos sudarė 35 proc. visų produktų. Žvalgybos pažymose VSD dažniausiai teikė informaciją apie grėsmes konstituciniams valstybės pagrindams, ekonominiam šalies saugumui, saugumo situaciją regione. 2017 m. Departamentas taip pat rengė žvalgybos pristatymus kitoms valstybės institucijoms įvairiomis nacionalinio saugumo temomis. Žvalgybos pristatymų Lietuvos Respublikos valstybės institucijoms ir užsienio partneriams buvo surengta dvigubai daugiau negu 2016 metais. Tai atitinka VSD siekį efektyviau bei operatyviau teikti informaciją sprendimus priimančioms institucijoms bei didinti tarnautojų ir pareigūnų kompetenciją nacionalinio saugumo klausimais.

1 pav. Žvalgybos produktai

INFORMACIJA KITOMS VALSTYBĖS INSTITUCIJOMS

VSD toliau aktyviai bendradarbiavo su teisėsaugos institucijomis – 2017 m. Policijos departamentui, Specialiųjų tyrimų tarnybai, Generalinei prokuratūrai ir kitoms institucijoms tolesniam tyrimui buvo perduota daugiau nei 150 žvalgybos pranešimų apie galimas grėsmes ir nusikalstamas veikas. Remiantis šia informacija, buvo pradėti 7 ikiteisminiai tyrimai.

Departamento surinkta informacija taip pat realizuojama teikiant išvadas bei konsultacijas dėl grėsmių nacionaliniam saugumui kitoms valstybės institucijoms. 2017 m. VSD pateiktų išvadų ir konsultacijų skaičius išaugo beveik 35 proc. – nuo 2016 m. pateiktų 29 395 iki 2017 m. pateiktų 45 564. Iš jų atitinkamai 573 ir 591 buvo neigiamos. Daugiau nei pusė visų konsultacijų buvo teikta užsieniečių migracijos klausimais: 134 asmenimis rekomenduota nesuteikti ar nepratęsti leidimo gyventi šalyje, 397 – neleisti atvykti į Lietuvos Respubliką. 2017 m. VSD iniciatyva į Užsieniečių, kuriems draudžiama atvykti į Lietuvos Respubliką, nacionalinį sąrašą buvo įtraukta 15 asmenų.

1 lentelė. 2017 m. VSD teiktos išvados ir konsultacijos

VSD teikiamų išvadų pagrindas	VSD išvados	Iš jų – neigiamos
Užsieniečių migracija:	26 735	531
<i>Dėl leidimo gyventi Lietuvos Respublikoje</i>	<i>14 865</i>	<i>134</i>
<i>Dėl atvykimo į Lietuvos Respubliką</i>	<i>11 870</i>	<i>397</i>
Valstybės tarnautojų reputacija ar asmens patikimumas	10 244	14
Pilietybės suteikimas	4 530	17
Investicijų patikimumo klausimai	2 279	9
Apdovanojami asmenys	302	1
Diplomatinio personalo ir asmenų akreditacijos	415	13
Kiti klausimai	1059	6
Iš viso	45 564	591

2017 m. VSD aktyviai teikė informaciją už investicijų patikimumo klausimus ir strateginių prekių kontrolę atsakingoms komisijoms. Potencialių dalyvių atitikties nacionalinio saugumo interesams įvertinimo komisijai iš viso pateikė 180 išvadų, iš kurių dvi buvo neigiamos. Komisija, įvertinusi VSD pateiktą informaciją, priėmė išvadas, draudžiančias fiziniams ar juridiniams asmenims investuoti į svarbią reikšmę nacionaliniam saugumui turinčius sektorius arba strateginę reikšmę nacionaliniam saugumui turinčias įmones bei objektus.

VSD pagal kompetenciją dalyvauja užtikrinant strateginių (dvejopos ir karinės paskirties) prekių kontrolę – jų eksportą, importą, tranzitą, tarpininkavimą ir siuntimą ES. Departamentas teikė informaciją ir išvadas Komisijai strateginių prekių licencijų išdavimo klausimams spręsti, dalyvavo šios komisijos posėdžiuose.

ĮSLAPTINTOS INFORMACIJOS APSAUGA

Žvalgybos įstatymas ir Valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymas įpareigoja VSD organizuoti įslaptintos informacijos apsaugą, vykdyti apsaugos veiksmus bei kontroliuoti įslaptintos informacijos apsaugos būklę Lietuvos institucijose tiek šalies viduje, tiek užsienyje.

Vykdydamas šiuo uždavinius, 2017 m. VSD patikrino 5 617 asmenų, pretenduojančių gauti leidimą dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija (2016 m. – 5 086) (žr. 2 lentelę). 16 tikrintų asmenų atžvilgiu VSD priėmė sprendimą prieštarauti dėl leidimo išdavimo arba panaikinti asmens turimą leidimą dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija.

2017 m. VSD patikrino 92 įmones dėl tiekėjo patikimumo pažymėjimo, leidžiančio dalyvauti įslaptintuose sandoriuose, ar įslaptintos informacijos apsaugos reikalavimų atitiktį patvirtinančios pažymos išdavimo. Tiekėjo patikimumo pažymėjimus atsisakyta išduoti dviem įmonėms, vienai

įmonei pažymėjimas panaikintas, vienai įmonei panaikinta apsaugos reikalavimų atitiktį patvirtinanti pažyma.

2 lentelė. Įslaptintos informacijos apsaugos statistinė ataskaita

Priemonės pavadinimas	Iš viso	Iš jų rekomenduota	
		Suteikti	Nesuteikti
Patikrinta asmenų dėl darbo su įslaptinta informacija	5 617	5 601	16
Patikrinta įmonių dėl įslaptintų sandorių sudarymo	92	90	2
Patikrinta patalpų dėl tinkamumo laikyti nacionalinę ar ES, NATO, užsienio valstybių Lietuvai perduotą įslaptintą informaciją	553	466	87

2017 metais VSD taip pat atliko 59 įslaptintos informacijos apsaugos būklės patikrinimus. Bendra įslaptintos informacijos apsaugos būklė gerėja – paslapčių subjektai vis daugiau dėmesio skiria tinkamam įslaptintos informacijos apsaugos organizavimui, įslaptintos informacijos administravimo reikalavimams įgyvendinti, fiksuojama vis mažiau pažeidimų, susijusių su personalo patikimumo užtikrinimu. Auga įslaptintos informacijos apsaugos kultūra. Didžiausią susirūpinimą kelia pažeidimai fizinio saugumo užtikrinimo bei įslaptintos informacijos ryšių ir informacinių sistemų apsaugos srityse.

2017 m. VSD išnagrino keturias Karinių oro pajėgų ir dvi Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos pateiktas administracinių nusižengimų bylas, rengė su medžiagos nagrinėjimu susijusius dokumentus. Penkiais atvejais atsisakyta pradėti administracinių nusižengimų teisenas, nesant tam pagrindo. Sprendimas taikyti Administracinių nusižengimų kodekso teiseną priimtas vienu Karinių oro pajėgų karininko padaryto pažeidimo atveju.

VSD nuolat teikia konsultacijas ir metodinę pagalbą paslapčių subjektams ir tiekėjams įslaptintos informacijos apsaugos klausimais tiek nuotoliniu būdu, tiek tiesiogiai bendraujant. 2017 m. buvo surengta 15 mokymų ir seminarų paslapčių subjektų ir tiekėjų darbuotojams įslaptintos informacijos apsaugos tematika. 2017 m. VSD taip pat pradėjo taikyti Valstybės ir tarnybos paslapčių įstatyme įtvirtintą saugumo instruktažo procedūrą. Apie kylančias saugumo bei žvalgybines grėsmes, kritinius darbo su įslaptinta informacija reikalavimus individualiai buvo instruktuoti 107 asmenys.

TARPINSTITUCINIS BENDRADARBIAVIMAS

2017 m. VSD dalyvavo tarpinstitucinių darbo grupių, kurios buvo įkurtos siekiant šalinti grėsmes nacionaliniam saugumui ir vykdyti jų prevenciją, veikloje. Lietuvos Respublikos Vyriausybės pavedimu 2017 m. VSD ėmėsi koordinuoti Lietuvos institucijų veiksmus siekiant hibridinių grėsmių prevencijos. 2017 m. VSD sukūrė hibridinių grėsmių stebėsenos metodiką, kartu su kitomis valstybės institucijoms parengė įvykių, apie kuriuos būtina informuoti VSD, sąrašą. Gaunamos informacijos pagrindu buvo rengiamas reguliarus įvykių, galinčių kelti grėsmę nacionaliniam saugumui, vertinimas.

2017 m. VSD inicijavo ir organizavo darbo grupės kovos prieš terorizmą klausimams spręsti posėdžius bei tarpinstitucinius pasitarimus, kurių metu svarstyti klausimai dėl masinio žmonių susibūrimo vietų ir didelę reikšmę turinčių renginių apsaugos nuo teroro aktų, dėl keitimosi duomenimis tarp sveikatos apsaugos ir teisėsaugos institucijų apie asmenis, kurie dėl savo sveikatos būklės gali imtis smurtinių veiksmų, vizų išdavimo tvarkos tobulinimo. Pasitarimų rezultatas buvo parengti atitinkamų teisės aktų pakeitimo projektai.

TARPTAUTINIS BENDRADARBIAVIMAS

2017 m. VSD aktyviai plėtojo daugiašalį bendradarbiavimą – Departamento vadovai ir ekspertai dalyvavo daugiašalio bendradarbiavimo formatuose, VSD organizavo žvalgybos tarnybų tarptautinio bendradarbiavimo forumų susitikimus Lietuvoje, teikė pasiūlymus siekdamas gerinti Europos valstybių žvalgybos tarnybų tarptautinį bendradarbiavimą. Kaip ir ankstesniais metais, VSD dalyvavo Europos šalių žvalgybos tarnybų kovos prieš terorizmą grupės (CTG) veikloje. CTG susitikimuose buvo analizuojama informacija apie teroristinių grupių naudojamas priemones, bendradarbiaujama analizuojant „vieniškų vilkų“ veiklą.

2017 m. VSD dvišalio bendradarbiavimo pagrindu palaikė ryšius su keliomis dešimtėmis užsienio žvalgybos ir saugumo tarnybų Ataskaitiniais metais buvo stiprinamas dvišalis bendradarbiavimas su Baltijos valstybių žvalgybos ir saugumo tarnybomis, aktyviau plėtoti santykiai su Ukrainos žvalgybos ir saugumo tarnybomis.

VSD FINANSAVIMAS

2017 m. Departamento veiklai ir investicijoms buvo skirta 26 103 tūkst. eurų. Palyginti su 2016 m., VSD skirtas finansavimas padidėjo 1 493,9 tūkst. eurų, personalo išlaikymui skirta 386,6 tūkst. eurų daugiau negu 2016 metais.

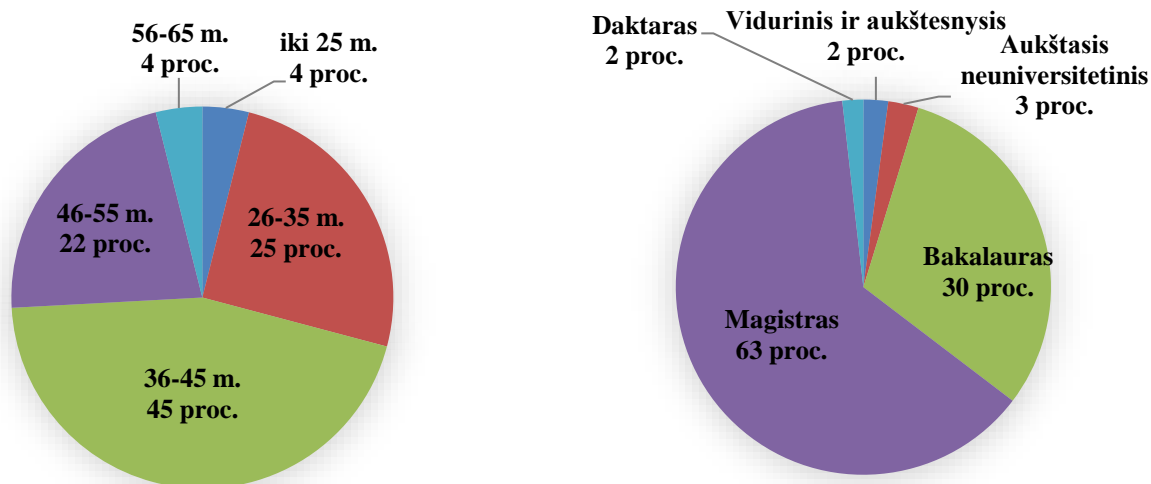
2017 m. gyventojai, pasinaudoję galimybe skirti 2 proc. gyventojų pajamų mokesčio, Departamentui skyrė 1 104 eurus.

2017 m. VSD investicijoms panaudojo 9 proc. daugiau lėšų negu 2016 metais. Apie 68 proc. investicijoms skirtų asignavimų panaudota Pilitės pr. 19 esančio centrinio pastato statybos darbams užbaigti, įrangai įsigyti. 2017 m. dauguma VSD padalinių ir darbuotojų buvo perkelti į šias naujas patalpas.

VSD PERSONALAS

2017 m. antrus metus iš eilės daugėjo dirbančiųjų Departamente. Apie du trečdalius visų VSD dirbančių žvalgybos pareigūnų sudarė pareigūnai, dirbantys žvalgybos informacijos rinkimo ir analizės funkcijas vykdančiuose padaliniuose. Daugiausiai Departamente dirba 36–45 m. amžiaus pareigūnų – jie sudarė 45 proc. visų žvalgybos pareigūnų, vidutinis pareigūno amžius – 41 metai. Absoliuti dauguma (63 proc.) pareigūnų turi magistro išsilavinimą.

2 pav. Žvalgybos pareigūnų amžius ir išsilavinimas

Lyginant su 2016 m., 2017 m. buvo organizuota 30 proc. daugiau mokymų, skirtų pareigūnų kvalifikacijai tobulinti. VSD žvalgybos pareigūnų profesinei veiklai svarbių veiklos mokymų negali parengti nė viena Lietuvos mokymo įstaiga, todėl Departamentas remiasi savo dėstytojais, turinčiais didelę žvalgybos patirtį.

RYŠIAI SU VISUOMENE

Siekdamas didesnio visuomenės pasitikėjimo ir paramos, VSD nuosekliai informuoja visuomenę apie VSD tikslus, užduotis ir veiklą, šalies nacionaliniam saugumui kylančias grėsmes.

Siekdamas efektyviau komunikuoti su visuomene, 2017 m. VSD atnaujino savo interneto puslapį, kurio lankomumas išaugo nuo vidutiniškai 55 iki 2 500 lankytojų per mėnesį. Siekdamas, kad visuomenė aktyviau informuotų apie galimas grėsmes, 2016 m. VSD sukūrė Pasitikėjimo liniją, kuria per 2017 m. sulaukė beveik 600 skambučių ir daugiau nei 400 elektroninių laiškų.

2017 m. VSD atstovai strateginės komunikacijos srityje aktyviai bendradarbiavo ir koordinavo savo veiklą su kitomis valstybės institucijomis – Užsienio reikalų ministerija, Krašto apsaugos ministerija, Kultūros ministerija, Švietimo ministerija, Lietuvos respublikos vyriausybės Grėsmių valdymo ir krizių prevencijos biuru, Lietuvos kariuomene, Mobilizacijos ir pilietinio pasipriešinimo departamentu prie Krašto apsaugos ministerijos, Lietuvos šaulių sąjunga, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentu ir kitomis. VSD pareigūnai taip pat dalyvavo visuomenės švietimui skirtuose projektuose, rengė viešas paskaitas, dalyvavo renginiuose, kuriuose buvo aptariami su šalies nacionaliniu saugumu ir regiono saugumo aktualijomis susiję klausimai.

„Baltijos tyrimų“ apklausų duomenimis, 2017 m. visuomenės pasitikėjimas VSD išliko stabilus, nuosekliai mažėjo VSD nepasitikinti visuomenės dalis.

